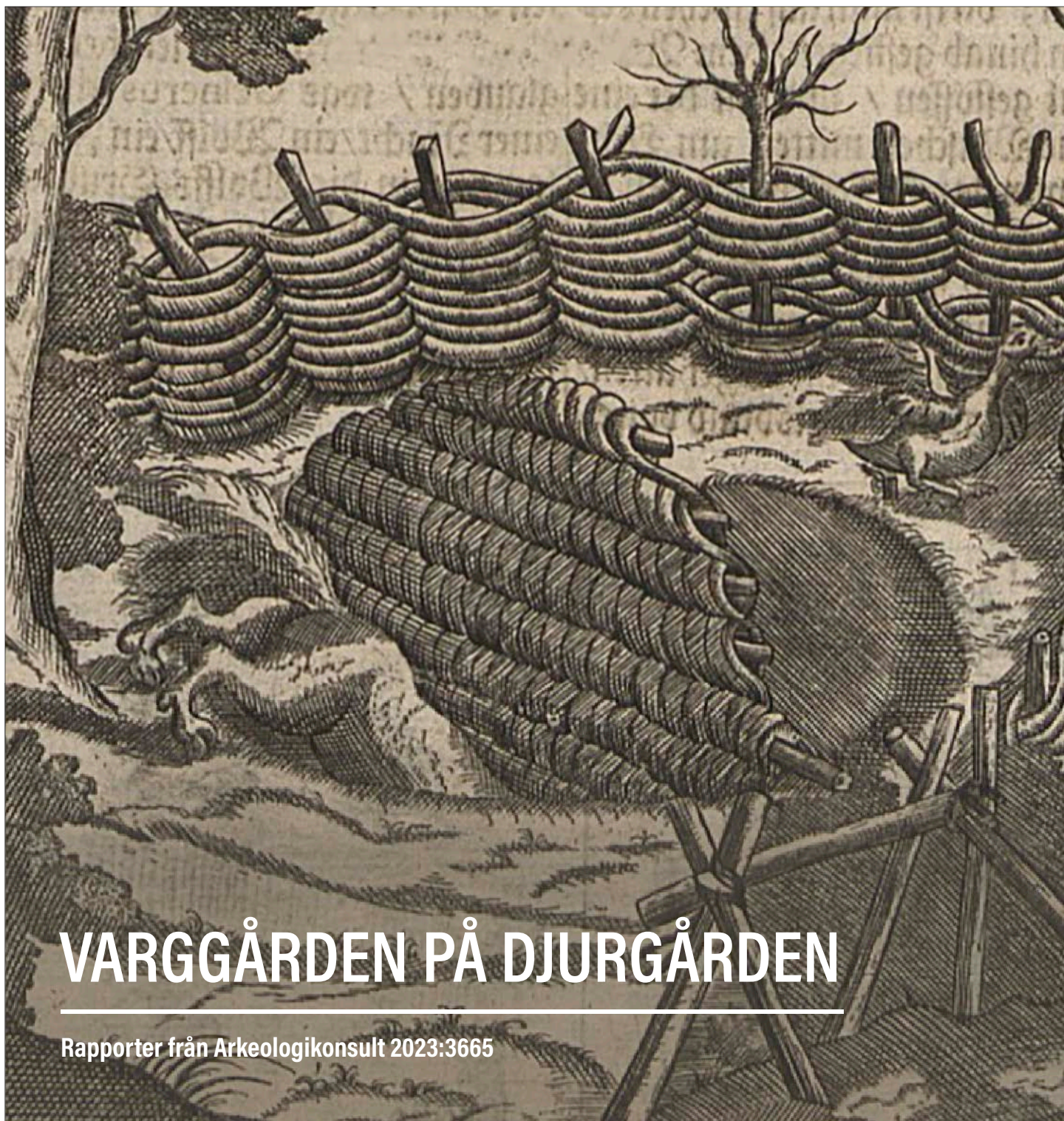

VARGGÅRDEN PÅ DJURGÅRDEN

Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3665

Forskningsundersökning
Lämning L2019:2002
Fastighet Norra Djurgården 1:1
Stockholm stad
Stockholms kommun
Stockholms län
Projektnummer 3665

Författare Åsa Berger & Niklas Jägstrand

Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsens diarienummer:	431-62775-2022
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2022-12-02
Uppdragsnr i KMR:	202201587
Fastighet:	Norra Djurgården 1:1
Berörda lämningar, KMR:	L2019:2002
Typ av undersökning:	Forskningsundersökning
Utförandetid, fältarbete:	22–29 maj 2023
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdssystem:	RH2000
Projektledare:	Josefine Låås
Rapportansvarig:	Åsa Berger, Niklas Jägstrand
Fältpersonal:	Niklas Jägstrand, Josefine Låås
Planer och layout:	Ida Söderström
Fynd:	Fynden lämnades över till Kungliga Djurgårdens förvaltning i samband med att undersökningen avslutades.

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5, 194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
www.arkeologikonsult.se

Fastighetskartan (Topografi 10 och Fastighetsindelning): ©Lantmäteriet
Omslagsbild: Vargen faller ned i gropan i sin jakt på ankan. Etsning av Wolf Helmhart von Hohberg från år 1695. Källa: Deutsche Fotothek, id-nr 88967825 (Public Domain).

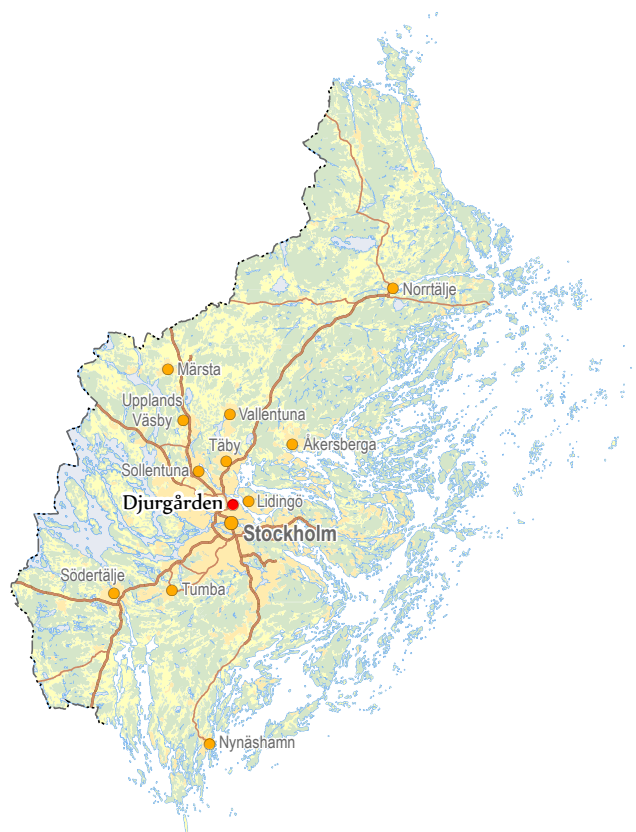
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

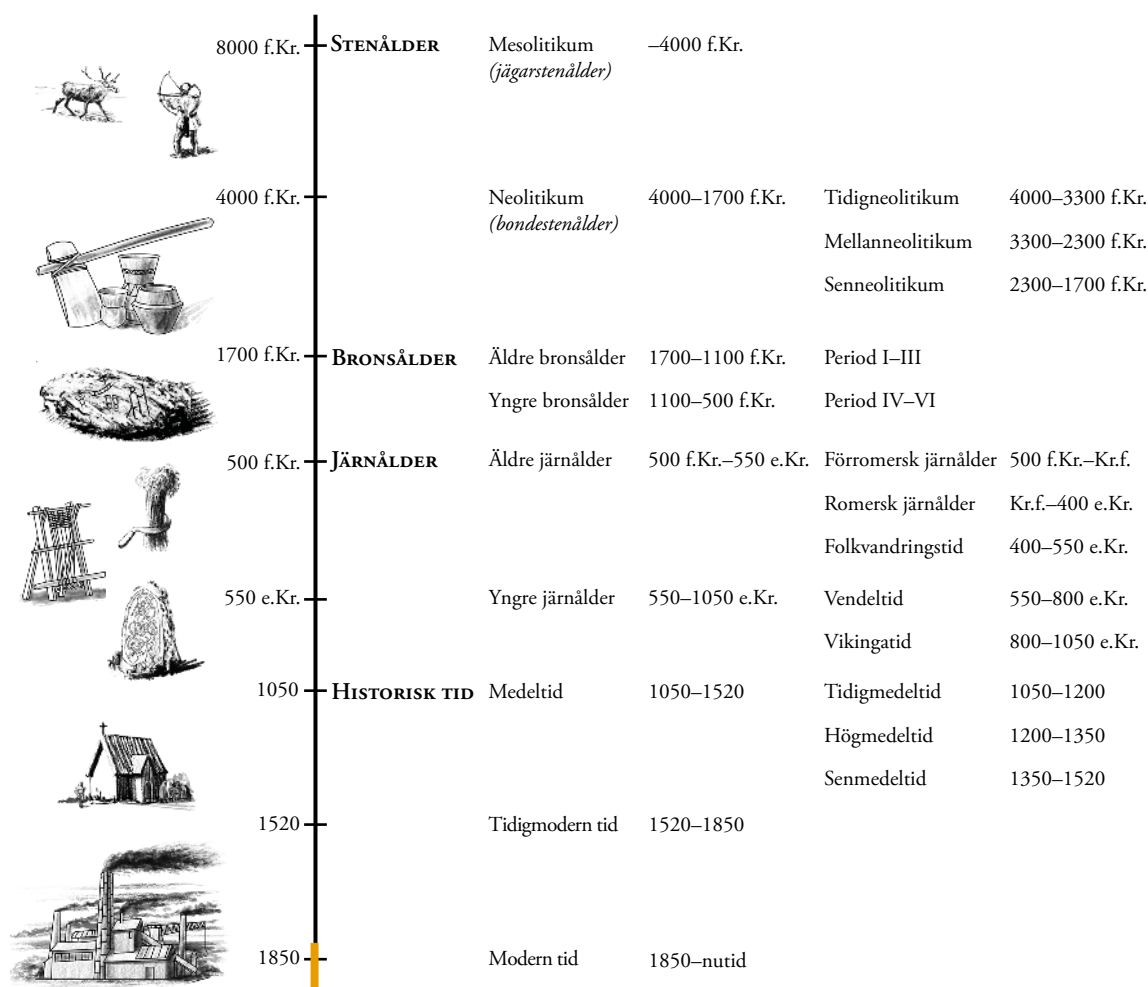
VARGGÅRDEN PÅ DJURGÅRDEN

Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3665

Forskningsundersökning
Lämning L2019:2002
Fastighet Norra Djurgården 1:1
Stockholm stad
Stockholms kommun
Stockholms län
Projektnummer 3665

Författare Åsa Berger & Niklas Jägstrand

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	8
BAKGRUND	9
Djurgården	9
Vargjakt	10
Hovjägmästare Johan von Greiff och varggården.....	11
METOD OCH GENOMFÖRANDE	13
RESULTAT	14
Fynd	17
TOLKNING OCH DISKUSSION.....	18
Ändringar i Kulturmiljöregistret.....	18
REFERENSER	20
Litteratur	20
Kartor.....	20
Digitala källor	20

Figur 1. Platsen för den arkeologiska forskningsundersökningen på Norra Djurgården i Stockholm. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Kungliga Djurgårdens Förvaltning genomfört en forskningsundersökning av en fångstgrop som ingått i en så kallad varggård vid Fiskartorpet på Norra Djurgården i Stockholm (figur 1). Vid undersökningen var målsättningen att fastställa huruvida fångstgropen anlagts efter den instruktion som skrevs av

hovjägmästare Johan Ludvig Bogislaus von Greiff 1828. Lämningarna var dåligt bevarade och endast en del av gropen kunde undersökas. Resultatet tyder dock på att varggropen kan ha varit av liknande typ som beskrivs av von Greiff, även om inte samtliga av hans beskrivna konstruktionselement påträffades.

INLEDNING

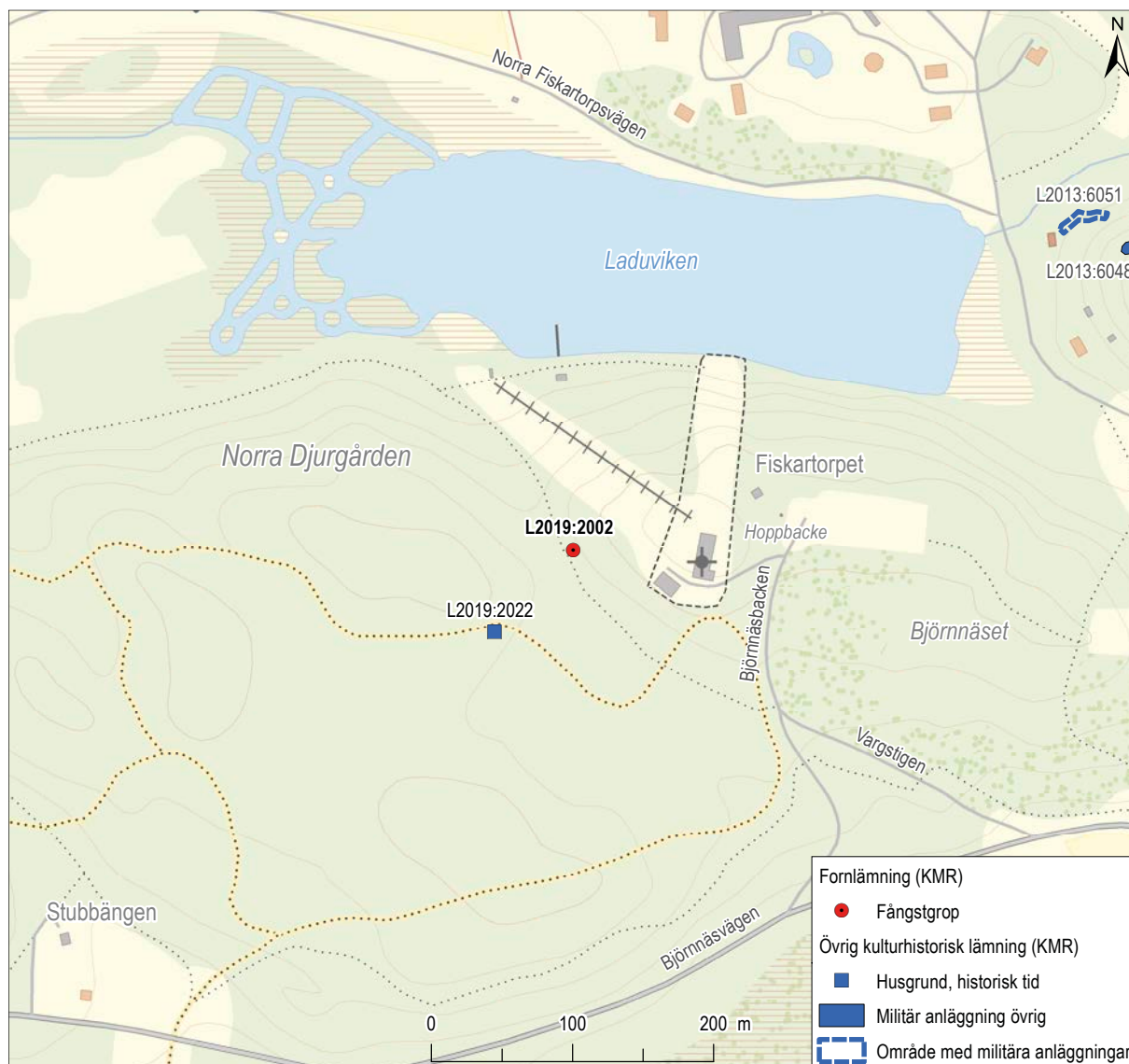
Figur 2. Varggropen innan undersökning. Den rekonstruerade varggården ses till höger i bild. Foto från söder.

Arkeologikonsult har på uppdrag av Kungliga Djurgårdens Förvaltning genomfört en arkeologisk forskningsundersökning (Lst dnr 431-62775-2022) strax öster om Fiskartorpet inom Norra Djurgården 1:1 (figur 1).

Arbetet föranleddes av att Kungliga Djurgårdens Förvaltning önskade genomföra en forsknings-

undersökning med målsättning att klarlägga funktion och utformning av fångstgrop L2019:2002 (figur 2), som tolkats som en del av den varggård som syns på Djurgårdssförvaltningens karta över Djurgården från år 1840. Av särskilt intresse var att utröna huruvida konstruktionen liknade eller avvek från instruktioner nedtecknade år 1828 av hovjägmästare Johan Ludvig Bogislaus von Greiff.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Figur 3. Den aktuella fångstgropen L2019:2002 tillsammans med närliggande lämningar enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan.1:5 000.

Den aktuella lämningen ligger i ett skogbeväxt område på Norra Djurgården strax intill Fiskartorpets hoppbacke som tillkom på 1890-talet. I närområdet finns ett flertal registrerade militära lämningar i form av stridsvagnshinder och ensatta husgrunder från historisk tid (figur 3; KMR).

Längre norr ut, mot Brunnsviken och Lilla Värtan finns gravfält och ensamliggande gravar på höjderna. I söder vidtar ett tätbebyggt område med bland annat Stockholms universitet. Området fungerar som rekreationsområde och genomkorsas av gång- och cykelvägar.

BAKGRUND

Figur 4. Från 1600-talet ända in på 1800-talet användes Djurgården som kunglig jaktpark, som här representeras av oljemålningen *The hunting party - New Jersey* från cirka 1750 (okänd konstnär). Källa: Metropolitan Museum of Art, accession Number 1979.299 (Public Domain).

Djurgården

Redan under 1200-talet kom ön som idag kallas Södra Djurgården i kunglig ägo då Magnus Ladulås köpte Walmunzö. På 1570-talet anlade kung Johan III en djurgård med renar, hjortar och älgar. Johan III:s djurgård omfattade bara västra delen av Södra Djurgården och motsvarande området kring Nordiska museet och Skansen. Karl XI lät inhägna hela Norra och Södra Djurgården till jaktpark (figur 4). Den stora kungliga domänens framväxt till Karl XI:s djurgård finns beskriven i Tollin 2019. Under Gustav III:s tid minskade jakten i betydelse för hovet och istället blev området en plats för nöje- och rekreation.

Under 1800-talets början byggde Karl XIV Johan Rosendals slott och därefter tillkom också flera praktfulla villor liksom etablissemang som Cirkus, Hasselbacken och friluftsmuseet Skansen. Idag ingår både Norra och Södra Djurgården i Nationalstadsparken (Kungahuset).

Till parken flyttades kron- och dovhjort, och under 1700-talet fanns här över 1 000 djur. Detta lockade både björn och varg till ön och det var ingen lätt uppgift att hålla rovdjuren utanför staketet. Parken krävde en stor förvaltning och ansvarig för detta från 1770-talet var överjägmästaren och djurgårdsinspektorn Erland Ström. Han efterträddes år 1801 av sin son Israel Ström (adlad af Ström) som så småningom blev direktör för det Kungliga Skogsinstitutet som grundades 1828. Vid institutet utbildades personer som skulle arbeta med skogsförvaltning (Hamilton 2018).

Kungliga Skogsinstitutet inrättades vid Blå Porten och Djurgården användes i utbildningen. Man drev bland annat en plantskola och studerade skeppsbyggnad men även jakt och viltvård var en självklar del av undervisningen. Exempelvis fanns en aktiv varggård som eleverna skötte om (Niklasson 2019). Sannolikt är det den varggrop som undersökts i detta projekt.

Vargjakt

Vargar har länge betraktats som ett skadedjur och redan under medeltiden fanns regler kring vargjakt inskrivna i landskapslagarna. I Västgötalagen står det till exempel: "Alla som i Västergötland bo, ingen undantagen, skola bygga varggård eller hålla vargnät". Bönder och torpare skulle delta i *rovdjurs-skall*, stora drevjakter där man gick genom skogarna för att hitta varg och andra rovdjur. Om man inte deltog fick man betala böter. År 1647 infördes skottpengar på varg (figur 5). På 1820-talet ökade man insatserna och mellan 1827 och 1839 dödades 6790 vargar. År 1966 fridlystes vargen då det endast fanns några enstaka djur kvar uppe i fjällen (www.de5stora.com).

Figur 5. Varg illustrerad av Anselmus Boëtius de Boodt, år 1596–1610. Källa: Rijksmuseum Amsterdam, object number RP-T-BR-2017-1-1-61 (Public Domain).

Vargen var också ett problem på Djurgården. År 1689 deltog den sjuårige kronprinsen, som sedan kom att bli Karl XII, i en vargjakt där man ringade in en flock på tio djur och dödade sju av dem. I jakt-parken hölls både kron- och dovhjortar och vintertid hade man hade ofta besök av varg som lockades av det instängda viltet (Hamilton 2018).

På en karta från 1840 har den nu aktuella platsen markerats som "Gammal varggårdsplats" (figur 6). Stigen som löper genom platsen med varggården kallas än idag Vargstigen. Det är möjligt att den trampades upp av Skogshögskolans elever under den tid som varggården var i drift och sedan har fått behålla sitt namn.

Figur 6. Karta över Lilla Björnnäset på Norra Djurgården från 1840. I det nu aktuella området (markerat med en röd cirkel) har en "Gammal varggårdsplats" markerats. Skala 1:5000.

Hovjägmästare Johan von Greiff

och varggården

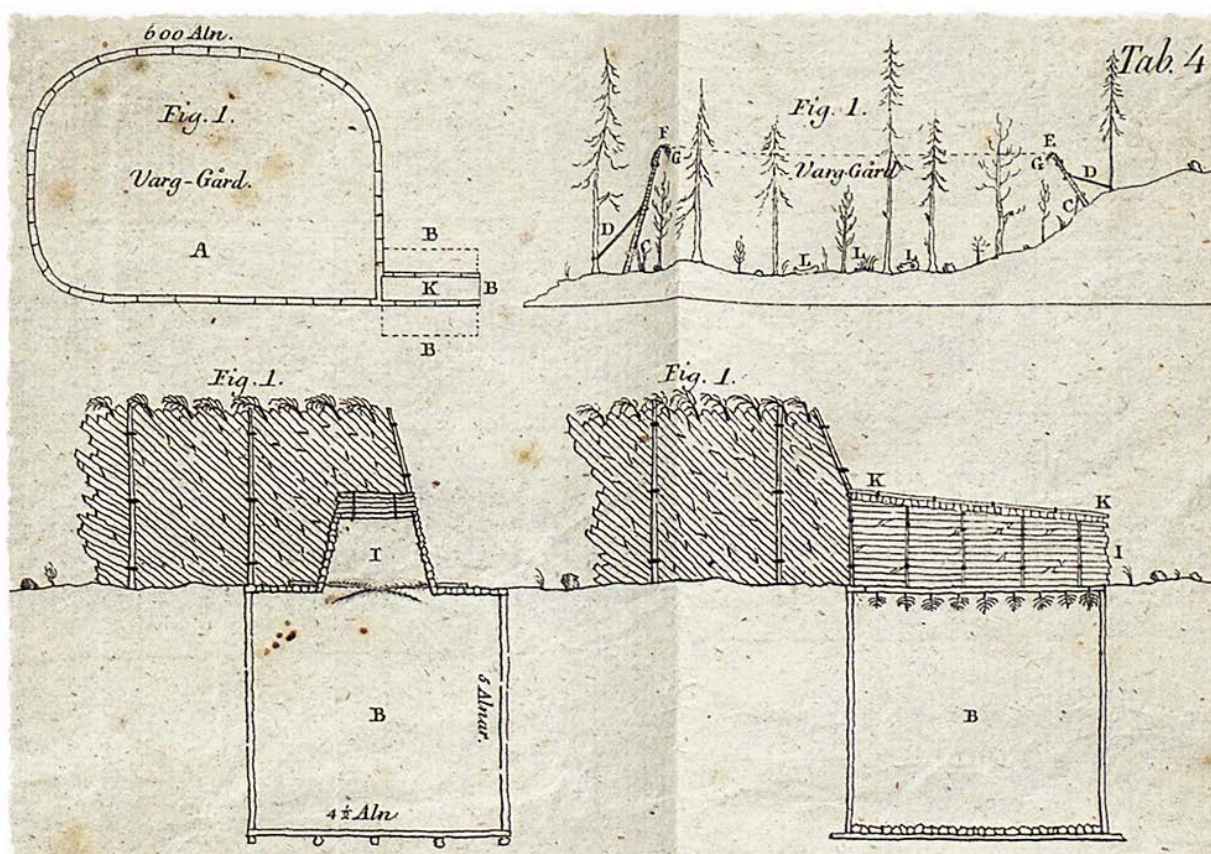
Johan Ludvig Bogislaus von Greiff utnämndes till hovjägmästare 1803. År 1812 blev han utsedd till överjägmästare i Stockholms län och året efter även i Uppsala län. Han skrev flera skrifter angående jakt, i *Anteckningar angående jakt och djurfångst uti Sverige* från 1828 diskuterar von Greiff jakten i Sverige i allmänhet. Han anser att staten bör ta sitt ansvar och utbilda jägare istället för att lita på att de kan skaffa sig erfarenhet på egen hand. Under kung Fredriks tid var skogarna fulla av villebråd som älg och björn. Han befarar dock att älgen kommer att utrotas om den gränslösa jakten får fortsätta och vill därför att de ska fridlysas tillsammans med skogsfågel som också hotas av utrotning. Björn och varg betraktas på ett annat sätt, han ser mer positivt på

att björnarna trängts undan till orter där de var mer vanliga, som bland annat Värmland. Vargen är mer livskraftig, att utrota den tror han är omöjligt eftersom de rör sig inom så stora ytor och att minska stammen genom att bland annat bygga varggårdar är dock både möjligt och nödvändigt. Han förordar varggropar och varggårdar framför drevjakt eftersom han anser att jakten bara driver vargarna från ägora in till grannen.

I boken finns en mycket noggrann beskrivning av hur man anlägger, bygger och sköter en varggrop eller varggård. En varggrop ska anläggas vid gården nära ladugården och täcks med spön och ett lager halm. På en stock som ligger över gropen binds sedan en anka fast – von Greiff påpekar att man vid stark kyla bör lägga en fårskinnslapp under fågeln. Ankan ska placeras ut när det mörknar och sedan tas in igen när det dagas (figur 7).

Figur 7. Vargen faller ned i gropen i sin jakt på ankan. Etsning av Wolf Helmhart von Hohberg från år 1695. Källa: Deutsche Fotothek, id-nr 88967825 (Public Domain).

Figur 8. von Greiffs ritningar av varggård och varggrop. Ur boken *Anteckningar angående jagt och djurfångst uti Sverige* från 1828.

En varggård bör däremot anläggas i skogen där marken inte är för stenbunden (figur 8). En yta med 350 meters omkrets röjs från sten och stubbar samt inhägnas med en tät gärdsgård som på plan mark bör vara 2,30 meter hög (4 alnar). Marken ska vara torr så att gropen där vargarna ska fångas inte vattenfylls. Gärdsgården byggs så att den bildar ett hörn i ena kanten och där anläggs en öppning. På insidan av gärdsgården, som ska luta något inåt, läggs en rad med smalt virke som pålas fast så att vargen inte kan gräva sig ut. På övre delen av gärdsgården placeras vassa stänger som pekar inåt och som hindrar vargen från att hoppa över från insidan. En stor och lätt hund kan släppas in för att pröva om staketet är högt nog och har lämplig lutning. Vid öppningen i staketet grävs en grop, cirka 2,65 meter i diameter och närmare 3 meter djup. Över gropen byggs en tunnel av timmer som ansluter till gärdsgårdens öppning.

I och i anslutning till varggården placerar man ut hästkadaver, så kallade luder, för att locka vargarna till platsen. Detta görs bäst om hösten. Man kan också låta levande djur som hundar, får och grisar trampa runt i varggården lite då och då för att deras doft ska göra platsen intressant. Man får inte skrämja bort asätande fåglar. Getter gör sig bäst som levande bete i varggården. De är tåliga mot kyla och har en frän lukt, dessutom bräker de vilket lockar vargen. För att de ska bli högljudda kan man låta dem gå tillsammans under dagen men sätta dem i var sin bur under natten så att de "ropar" till varandra.

Vargarna dras till varggården genom lukten och ljuden och tar sig in i inhägnaden. Enda vägen ut är genom öppningen i staketet där gropen finns. Timmeröverbyggnaden täcker bara den smala öppningen i varggropen och gör att vargarna bara kan springa rakt fram. I gropen fästs granruskor så att

öppningen inte är synlig. När vargen springer in i tunneln ger granruskorna vika och vargen faller ned. De ska dock fästas på ett sådant sätt att de fjädrar tillbaka igen och åter täcker öppningen så att ytterligare vargar kan följa efter på samma sätt. Målet är att fånga flera vargar vid samma tillfälle.

Den gårdsnära varggropen och gropen i varggården konstrueras på samma sätt. Kring botten timras ett varv med halva knutar och ett varv ovanpå såsom krans med en alns långa knutar, omkring denna timring reses 6 å 7 tums tjockt rakt virke som täcker gropens väggar.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Arbetet utfördes av en till två arkeologer och en till två anställda hos Kungliga Djurgårdens Förvaltning under perioden 22–29 maj. Enligt önskemål från beställaren genomfördes undersökningen genom handgrävning. Eftersom det önskade schaktdjupet uppgick till 2–3 meter blev schaktets storlek begränsat. Detta för att arbetet skulle kunna utföras så säkert som möjligt.

Grävningen utfördes skiktvis till anläggningsförande nivå och/eller orörd markyta. Under arbetets gång kom schaktet att utökas åt öster i syfte att kunna fastställa de påträffade konstruktionernas utbred-

ning. Denna del grävdes ej ned till orörd markyta då syftet ansågs uppfyllt dessförinnan.

Samtliga lämningar mättes in med RTK-GPS och undersöktes till minst 50 %. De undersökta lämningarna dokumenterades genom fotografering och skriftlig beskrivning (figur 9). Ett antal prover samlades in för vedartsbestämning. Inmätningar och beskrivningar överfördes sedan till ett GIS-baserat verktyg (Siteworks) för vidare bearbetning.

Återställningen av gropen utfördes av Kungliga Djurgårdens förvaltning.

Figur 9. Arkeologen Josefine dokumenterar det sista i schaktet innan undersökningen avslutas.

RESULTAT

Varggropen var belägen i en sydsluttning och syntes som en cirka 3,5 x 3,5 meter stor och 0,5 meter djup försänkning. Försänkningen var omgärdad av en vall i söder till nordväst och i anslutning till vallen stod tre större stubbar.

Överst i gropen låg ett tunt skikt med löv och mylla som täckte ett cirka 0,5 meter tjockt lager (100; figur 10 och 11) med recent avfall i form av taktegel, porslin, glasflaskor, blomkrukor, fästen till skidor/pjäxor och stavstroppar med mera.

Under avfallslagret påträffades flera nivåer med moränliknande siltig sand med inslag av upp till 0,3 meter stora stenar (102 och 103). Massorna har antingen rasat in i gropen och/eller påförts som utfyllnad efter att den tagits ur bruk. Ett lager med omflyttat åsmaterial (107) längs västra sidan kan även ha tillkommit i samband med att gropen anlades och massorna skyfflats upp och bildat den omkringliggande vallen.

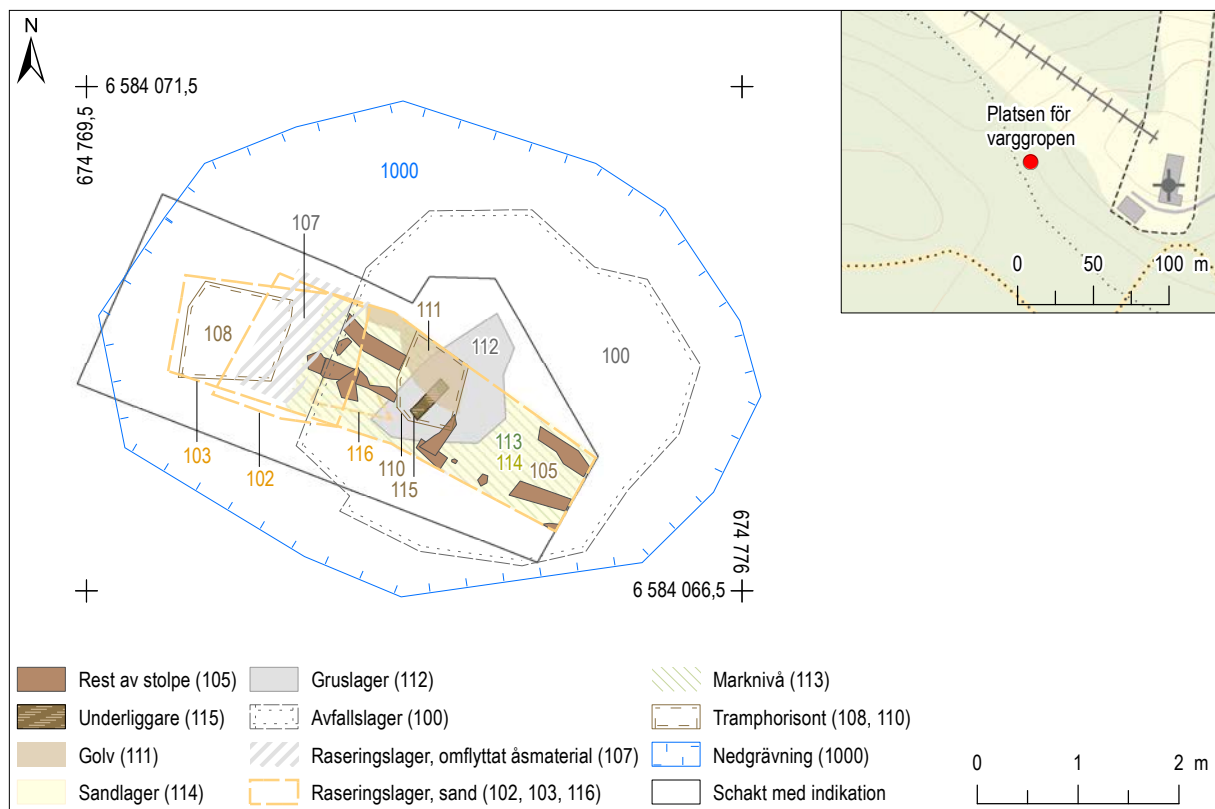
Uppe på vallen i schaktets västra del påträffades en möjlig tramphorisont (108) vilken kan ha tillkommit under varggropens brukningstid, alternativt i samband med att den tas ur bruk. Inga övriga spår av mänsklig aktivitet kunde konstateras på vallen.

I gropen påträffades resterna efter ett tiotal trästolpar (105; figur 12). En vedartsanalys av tre av dem visade att virket var av gran. Stolparna var dåligt bevarade och hade en maxlängd på 0,66 meter och en maxbredd på 0,22 meter. Tjockleken varierade mellan 0,02–0,12 meter. Majoriteten av stolparna låg horisontellt i nordvästlig–sydöstlig riktning medan vissa låg på tvären eller var stående. De stolprester som ännu stod upp var sämst bevarade.

Ändarna på de horisontellt liggande stolparna i väster och öster stack ned vertikalt i marken. Detta tyder på att de ursprungligen tillhört en stående konstruktion, troligtvis väggarna, som rasat in. Avståndet mellan stolparna var 0,10–0,25 meter.

Figur 10. Avfallslagret (100) till vänster och de underliggande raseringsmassorna (102 och 103) till höger i bild. Foto från söder.

Figur 11. Plan över kontexter i gropen, skala 1:75. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:5 000.

Figur 12. Rester av stolparna (105) i den västra väggen. Foto från öster.

Figur 13. Rester av golvnivån (111) i schaktväggen samt den möjliga underliggaren (115). Foto från väster.

Stolparna i den östra väggen grävdes delvis fram tills dess att deras ursprungliga stående läge kunde konstateras. Konstruktionens storlek i öst–västlig riktning kunde således uppskattas till omkring 3 meter. Den södra väggen kunde endast anas i de mycket dåligt bevarade stolpresterna. Raseringsmassor med sand och sten (116) låg även under vissa stolpar i den sydvästra delen av schaktet. Detta tyder på att stolparna inte rasat in samtidigt.

I mitten av schaktet påträffades en tramphorisont (110). Under tramphorisonten låg en lins av grus (112) följt av ett tunt lager med mycket dåligt

bevarade trärester utan synlig fiberriktning (111). Träresterna tolkas som en möjlig golvnivå (figur 13). Samtliga lager var synliga i den norra delen av schaktet och fortsatte troligtvis även åt öster och norr.

Under golvnivån framkom ett tunt lager med sand (114) följt av resterna av en avlång plank eller stock (115). Stocken gick in i schaktkanten i norr och dess fulla längd kunde inte fastställas. Möjligen har den fungerat som en underliggare till trägolvet. I botten av schaktet förekom ett mycket kompakt lager (113) som troligtvis utgjorde den gamla marknivån vid anläggandet av konstruktionen i gropen.

Fynd

I gropen hittades stora mängder föremål som kunde knytas till aktiviteter kring den skidanläggning som anlades här av Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige (senare Friluftsfrämjandet) på 1890-talet (figur 14). Platsen med skidbackar, hopptorn och servering var ett besöksmål för många stockholmare långt in på 1960-talet. Skärvor av en servis med föreningens logotype påträffades tillsammans med tallrikar och fat från både Rörstrand och Gustavsberg. Porslinet kan dateras till 1900-talets första hälft. Till serveringen vid hoppbacken kan även en bordskniv, en mortel och glasflaskor knytas. Dessutom hittades tillbehör till skidor som bind-

ningar och stavstroppar. Dessa fynd lämnades till Kungliga Djurgårdens Förvaltning i samband med undersökningen.

Förutom de relativt moderna fynd som påträffades i avfallslagret hittades ett tiotal hårt korroderade avlånga järnföremål, sannolikt grova spikar. Två av dem påträffades i ett raseringslager (107) och resterande åtta i anslutning till den möjliga golvnivån (111). I gropens botten hittades ett järnföremål med avvikande form. För att avgöra om det rörde sig om ett verktyg eller en konstruktionsdetalj röntgades föremålet. Det visade sig dock att även detta var en kraftigt korroderad spik.

Figur 14. Ett urval av de föremål som framkom i gropen. Längst uppe till vänster, skidbindningar av järn. Längst nere till vänster, diverse porslinsskärvor där några bär logotypen för Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige. Merparten av fynden lämnades över till Kungliga Djurgårdens förvaltning i samband med att undersökningen avslutades.

TOLKNING OCH DISKUSSION

Målsättningen med undersökningen var att klargöra gropens funktion och utformning. Av särskilt intresse var om konstruktionen liknade eller avvek från Johan Ludvig Bogislaus von Greiff instruktion daterad 1828.

Utifrån grävningens förutsättningar anses målsättningen ha uppfyllts. Resultatet tyder på att gropen haft en träkonstruktion av stående stolpar med en diameter på minst 0,13 meter längs den västra, östra och troligtvis södra väggen. Hur tätt stolparna ursprungligen har stått kan inte med säkerhet fastställas då de kan ha dragits upp och återanvänts efter att varggropen tagits ur bruk. Storleken på konstruktionen i nordvästlig-sydöstlig riktning kunde uppskattas till cirka 3 meter. I botten kunde även ett troligt trögolv med en underliggande trästock konstateras.

Storleken, konstruktionselementen samt dimensionerna på det stående virket stämmer väl överens med uppgifterna från von Greiff. Vissa beskrivna konstruktionselement kunde dock inte konstateras, till exempel den timrade ramen i botten. Det påträffade golvet framkom även på ett djup av cirka 2,3 meter mätt från gropens nordöstra kant vilket inte helt överensstämmer med von Greiffs uppgifter

om ett djup på 5 alnar (cirka 2,97 meter). Gropens sidor bör dock ursprungligen ha varit högre, vilket de inrasade massorna tyder på.

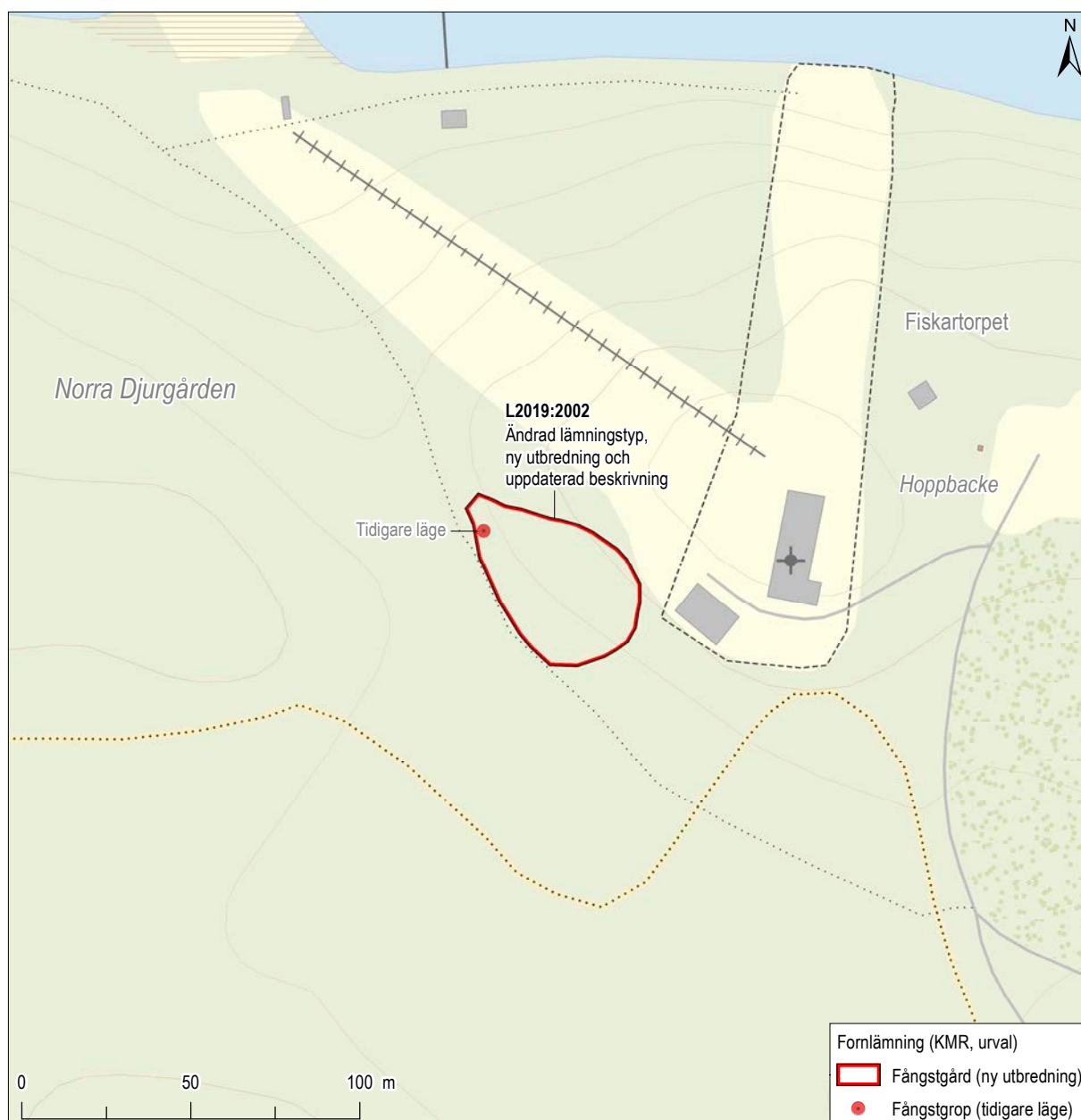
I det stora hela så tyder resultatet på att varggropen kan ha varit av liknande typ som beskrivs av von Greiff, även om inte samtliga av hans beskrivna konstruktionselement påträffades. Eftersom endast en del av gropen undersöktes och lämningarna var mycket dåligt bevarade så är det dock svårt att med säkerhet säga i hur stor mån man har, eller inte har, följt von Greiffs instruktioner när varggropen anlades. Man bör också ha i åtanke att gropen kan ha modifierats i senare tid och att den kan ha skadats då den använts som sogrop på 1900-talet.

Ändringar i Kulturmiljöregistret

I samband med undersökningen uppdaterades informationen rörande L2019:2002 i Kulturmiljöregistret. I stället för en fångstgrop markerad av en punkt är nu lämningen registrerad som en fångstgård inom ett större område med utgångspunkt i kartan från 1840 och förhållanden i terrängen (figur 15 och 16). Bedömningen fornlämning kvarstår.

Lämnings-nr (KMR)	Tidigare lämningstyp	Ny lämningstyp	Antikvarisk bedömning	Undersöknings-status	Beskrivning av lämning	Kommentar
L2019:2002	Fångstgrop	Fångstgård	Fornlämning	Delundersökt	Varggård, 60x40 m (NV-SO) stort område som 1840 angavs som "Gammal varggård". Inga synliga lämningar av själva varggården finns idag men i nordvästra kanten en varggrop, oval, cirka 6x4,5 m stor, vall i SSV-NV, intill 4 m bred och upp till 1 m hög. Vid undersökning konstaterades gropen vara 2,3 m djup med rester av träkonstruktioner. Varggården rekonstruerad med staket.	Tidigare registrerad som fångstgrop, denna ingår nu i fångstgården.

Figur 15. Tabell med ändringar i Kulturmiljöregistret (KMR).

Figur 16. Ändrad lämningstyp och ny utbredning för L2019:2002 enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Fångstgropens verkliga placering finns i områdets nordvästra spets. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:2000.

REFERENSER

Litteratur

VON GREIFF BOGISLAUS, J. L. 1828. *Anteckningar angående jagt och djurfångst uti Sverige. Af Joh. Ludv. von Greiff*. Stockholm, 1821. Tryckt hos direct Henrik And Nordström. Andra upplagan. Stockholm, Nordström. Tillgänglig på digitalt: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:rara-635>

HAMILTON, H. 2018. Vår förste skogshushållare. Om Israel Adolf af Ström (1778 – 1856) och Djurgården. I: *Skogshistoriska Sällskapets Årsskrift 2009*, s. 90–102.

NIKLASSON, H. 2019. Här startade den högre skogliga utbildningen i Sverige. I: *Skogshistoriska Sällskapets Årsskrift 2019*, s. 66–75.

TOLLIN, C. 2019. *Stockholm, Klara kloster och Kungsladugården*. Vitterhetsakademien. Handlingar historiska serien nr 33.

Kartor

Djurgårdskartor, Lantmäteriet
LILLA BJÖRNNÄSET 1840
Nr 114. Skogskarta
Lantmätare: Carl Wilhelm Lundborg

Digitala källor

DEUTSCHE FOTOTHEK
Sökord: Wolfsgrube
Sökdatum: 2023-10-05
ID-nr (datensatz-Nr): Obj 88967825
<https://www.deutschefotothek.de/gallery/freitext/88967825>

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

KUNGAHUSET
Sökord: Kungliga Djurgården
Sökdatum: 2023-09-20
<https://www.kungahuset.se/kungliga-slott-och-residens/kungl.-djurgarden>

METROPOLITAN MUSEUM OF ART
Sökord: The Hunting Party—New Jersey
Accession Number: 1979.299
Sökdatum: 2023-10-05
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/12913>

RIJKSMUSEUM AMSTERDAM
Sökord: Wolf (Canis lupus)
Object number: RP-T-BR-2017-1-1-61
Sökdatum: 2023-10-05
<https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-T-BR-2017-1-1-61>

ROVDJURSCENTRET DE 5 STORA
Sökord: Vargens historia
Sökdatum: 2023-09-20
<https://www.de5stora.com/om-rovdjuren/artfakta/varg/vargens-historia/>

Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3665